

Tar Károly

Hajnalban vadnyuszik ablakom alatt

Részlet a kisregényből

*fénypártás lány járt nálam az éjjel
közös párnánkon bársony a nyoma
kerek fele belefért ölembe
kipattant szépen szemhéjam mögül
copfja szívárvány hajnali kedvemem
trillázva leng magányom szárnyán*

A kristianstadi magyarok rendezik a legkellemesebb bálokat, rendszerint több százan kocsikáznak szüreti báljukra. Székelyföldi elnökük fiatal korában egy marosvásárhelyi műkedvelő együttesből mentette ide táncos indulatát, verset is mond, ha kedve kerekedik. Náluk a tombola is kedvelt szórakozás, olykor félezer sorjegy is elkel, veszik, akik úgy tesznek, mintha nyerni akarnának valamit, valójában a bál költségeihez kívánnak ily módon szerényen hozzájárulni. A kisorsolandó tárgynyermények között mindig ott vannak az én ajándékaim, a mi kisvárosunk ócskapiacáról gyűjtött és felújított tálak, dobozok, fafaragványok. Szívesen adom, mert a nyertesek örömteli csodálkozása nyomán bizsergető érzés lep el, mindig is munkám megbecsülése nyújtotta számomra a legnagyobb örömet.

Az elnök ügyes kikiáltó, minden ajándékozott tárgyam ismertetésekor dicséri kezem munkáját. Nem tágít, amíg fel nem állok, eleinte tapsra bízta a közönséget, később már zúgott az elismerő taps magától is. Kissé meghatódtam, jól esett a figyelem.

Ha beférek valamelyik ismerős kocsijába, nem hiányzom a kristianstadi bálokról.

A tombola sorsolása mindig izgalmas esemény. Ha akad gyermek a táncmulatság résztvevői között, ő húzza ki a nagy cseréptáliból a számokat. Persze, sokkal élvezetesebb volna, ha valamely szüzlány működne közre, de az ilyesmit ellenőrizni lehetetlen, és az is meglehet, hogy parázs vitát szülne, ami nem tenne jót a bálozók szokás szerint emelkedő hangulatának. A tombola úgy izgalmas, ha időnként megszakítják a sorsolást. Ilyenkor rázendít az egy szál énekes, és a háromtagú zenekar mindenre elszántan munkálkodik, bódító tánc következik.

Ülök Tibivel az öregek asztalánál, sörözgetünk ráérősen. Egyszer csak megáll mellettem egy igazi szókeség, bretonja kifogástalan, mosolya angyali, fogsora csupa hófehér gyöngy. Nézem, hát éppen nekem való, száznylevanamhoz tökéletesen passzol, fejjelem vagyok magasabb nála. Álmaim asszonya, az örök Anna.

Meglátni és megszeretni, ott belül magamban megtehettem, de arcom se rándul, amikor táncra kér.

– Nem téved, kedves? – kérdeztem és Tibire, majd a szomszéd asztalnál ülő fiatalabbakra néztem.

– Kérem – mondta mosolyával is biztatva az angyal, és mert bizonyára szárnyai is voltak

az angolkeringő dallamára, mintha elszakadtunk volna a parkettól, úsztunk a levegőben akár a szerelmes tavaszi sóhajok.

Nem vagyok nagy táncos, de Réka varázserejétől, kezdeti megilletődöttségemet leküzdve, eltűnt örökös derékfájásom, a zene belénk költözött és néhány perc múlva méltóság-teljesen lebege, ott találtuk magunkat a táncolók jóvoltából kialakított. számunkra felkínált kör közepén. Nyilván a ragyogó szőkeség és vénember kettős groteszksége parancsolta a táncolók figyelmes előzékenységét. Nem vettük észre, eggyé forrva, magunkban táncoltunk, magunknak, senki másnak, és csak akkor pattant el a minket bebugyoláló szívirványos buborék, amikor elfogyott a zene, folytatódott a tombola sorsolása.

A fások tánciskolájában tanult módon illedelmesen asztalához kísértem Rékát, köszöntem a táncot és bemutatkoztam társaságának.

A következő tánc kezdetekor Réka újra felkért.

– Tyúha! – csodálkozott Tibi.

– Örömmel – lelkesedtem, és tőlem telhetően repültem Rékával. Kiszáradt ízületeimet a boldogság olajozta. A tangó is nekem kedvezett. Talált minden lépésünk, talált a szó, Réka feje vállamhoz közel, fülemből dalolt valamilyen régi szöveget.

„Ez a tangó egy vallomás...” véltem hallani, nem figyeltem a szövegre, balzsamos hangja szívemig ért. És amikor az illem határán táncolva, finoman, de régi férfiaságom beidegződött szokásait felidézve, magamhoz szorítottam, nem ellenkezett.

– Ki gondolta volna, hogy öregember létemre ilyen ajándékban részesülök? – fogalmaztam az izgalomtól akaratom ellenére a régi nyárspolgárok választékosságával.

Nem firtattam, nem érdekelt mosolyának kétértelműsége. Nyomultam elszántan régi udvarlásaim kifejezéseivel.

– Köszönöm, Réka. Hálám üldözni fog!

– Alig várom! – felelt pajkosan Réka, és majdnem elhitem neki, olyan jól esett.

Milyen az iparos? Mindhalálig hiszékeny.

Harmadszorra én kértem fel Rékát, és táncoltunk elengedett kormányval. Belementem mindenféle rázogatós, incselkedő és lötyögtető fiatalos táncba. És nem bántam meg. Ki is röhögtek volna...

A tombola után, tombolt a bál, roptam én is, mert egymásután táncra kértek a nők.

Valamit láthattak bennem, amit nemcsak a nők, hanem az állatvilág összes teremtménye parancsként hordoz sejtjeiben: Mindenkinek az kell, ami a legkapósabb. Emlékszem a Fások Klubjában is volt egy nagyon szőke, begyes lány, egymás kezéről próbáltuk lecsapni, hullafáradtra táncoltattuk minden táncestélyen. A petrezselymet áruló kislányok irigységükben legszívesebben kanál vízbe fojtották volna a mi „szépségkirálynőnket”

A hatodik kérést kimerültségemre és öregségemre hivatkozva, színlelt sajnálkozással visszautasítottam. Ha okosan számító embernek születtek, a felkínálkozó nők közül egyiket-másikat bizonyára ágyba vihettem volna, képmutató módon megalkudva, ma társaságukat élvezhetném, és a természet adta vágyaimon enyhítve nőhiányos betegségemet tűrhetően kezelem.

De tapasztalnom kellett, hogy az embert nem az ilyen állati vágyak vezérik. Rékán kívül nem akadt nő, akinek társaságában igazán jól érezném magam. Öröm, alázatosság, szolgálatkészség, a nem magamnak szerzett felsőbbrendű gyönyör utáni vágy fogságá-

ban megelégedtem volna Réka közelségével, szavával, pillantásával, mosolyával. Bizonyára ez a szerelem, s betetőzése minél kilátástalanabb, minél lehetetlenebb, minél elérhetetlenebb, annál inkább vágyom reá.

Réka időnként élettársával is táncolt. Mutató szép ember, kivénült focista, műkedvelő versmondóként ismert a magyar egyesületekben, a világhírű Tetra Pak malmói gyárában végzett valamilyen dobozoló munkát. Egy Nógrád megyei faluban talált Rékára, akinek óvónői karrierje a helyi gyermekáldás elsoványosodása miatt befellegzett. Elvált asszonyként, nemcsak az új életkezdés reménye vezette Svédországba, hanem anyai érzései is. Fia két esztendeje Koppenhágában próbált szerencsét a számítógépes szakmában, egy Dániában megtelepedett Fülöp-szigeti lány társaságában. Unokájára várva, Réka, egyelőre svédül tanul, és óvodai gyakorlatának megfelelő munkára vágyik.

Üldöztem Rékát.

Elektronikus levelekben írtam neki szépeket, látni mentem a magyar egyesületek rendezvényeire, színházba, istentiszteletre, bálba. Kilestem, mikor marad magára a külföldre társaságokban. Kávézás közben panaszkodtam a klubban.

– Beteg vagyok – szóltam egyszer szánalmat keltő képpel.

– Tudom – nyugtatott Réka.

– Szóval, tudod mi a bajom?

– Rád van írva...

– Szégyellem.

– Nincs miért.

– Te gyógyíthatsz meg...

– Tudod, hogy nem tehetem.

– Nála jobban szeretlek!

Szemüvegén át két tágra nyitott szeme józanságot sugallt. Pillantása egyszerre volt anyásan kedves, barátságos és nyugtató. Mint, akit lesegítenek a villamos lépcsőjéről, óvatosan visszavitt a nekem való világba.

– Bocsáss meg – szóltam később, hogy hallgatásunkat megtörjem.

És emlékül neki ajándékoztam legszebb görögmintás indákkal sűrűn díszített intarziás dobozomat, amelynek belsejét piros bársonnyal béleltem. Két verseci boglár lelet mintájára készült szív-alakú ezüsthüvely volt a dobozban. Ezt az ősi magyar szerelmi jelképet láthatta, amikor kinyitotta a kezem munkájától forró szépségű dobozt.

Nem tudom, hogyan fogadta búcsúajándékomat, mert amikor a csodálkozásából felpillantott, már nem voltam a klubban.

Kerülöm azóta, leveleire nem válaszolok, a skypen és a facebookon is letiltottam.

Harag nélkül gondolok rá. Mint elvesztett talizmánomra, vagyont érő aranyfibulámra, amellyel megtalálójának akaratlanul örömet okoztam.

*

Felhagytam a svédországi párkereséssel, fapadossal utaztam Pestre, onnan kolozsvári vállalkozó vitt kényelmes kisbuszán szülővárosomba. A Főtérhez közeli szállodában éreztem először, hogy nem haza érkeztem.

Annak, akinek egyetlen ismerőse sem él már szülőhelyén, tudathasadásos perceket okoz ott a sunyin rátelepedő furcsa kettősség. Gyermekkorából ismerős helyeken sétál, az épületek közül rengeteg az ismerős, de a házakban idegenek laknak, az utcák zsongásából hiányzik a biztonságot sugalló saját nyelv dallama, mintha valamely színházi díszletes messzi idegen földön építette volna fel gyerekkora színhelyét, a szereplők, csupa meghívott vendég, akik nagyképűen rég elfelejtettek látogatók módjára viselkedni.

A saját fészkeből kiebrudalt madár szárnyaként verdesett bennem a lélek. A házsongárdi, a kismezői és a kardosfalvi temetőben is, a megtűrtek érzésével bolyongtam, amíg szüleim, apósom, feleségem és barátaim sírját a város hajdani halottaira telepített betolakodók betonparcellái között megleltem.

Születtem volna Mátyás királlyal egy időben, a város lakosainak első összeírásakor őseim, a Joó-k már itt éltek, és többségük nálam rövidebb életében nem látott akkora felfordulást, mint jómagam az ott elkinlódott hat évtized alatt, a reám borított sors, első világháború utáni éveinek nyomorúságában, a második világháború rombolásai után, a reánk telepítettek félévszázadnyi erőszakos „honfoglalás” máig tartó idején.

Születtem a régi román világban, amikor a város német és zsidószármazású lakosaival együtt is magyar volt, s az itt tanuló román diákság ezt nehezményezve ledöntötte a Széchényi szobrot a Széchényi téren, ahova később Mihály vitéz lovas szobrát a Fadrusz alkotta világhírű szobor ellentétéként emelte az elrománosításunkat minden téren vezérlő, magát szocialistának nevező céltotán hazafias hatalom.

Engem még a gólya hozott, pont akkor, amikor leszállt az első utasszállító repülőgép a szamosfalvi réten, és a Reiter-féle gyufagyárat bérbe vette egy svéd üzletember.

És két esztendő múlva, a trianoni békediktátum tízedik évében, a városba telepített tisztviselőkkel és katonasággal együtt, a népszámlálás kozmetikált adatai szerint, a bejegyzett román lakosság akkor a város összlakosságának mindössze harmada volt. Homlokát ráncolva csodálkozik majd a történelem, hogy miként fordult – fordították erőnek erejével – a kocka, s a negyvenes évek elejétől a háború végéig visszakapott magyar idő után, röpké negyven esztendő alatt, amikor a hatszoros népességűre dagasztott városban húszszázaléknyira apadt a magyarság.

Rák sorvasztja ilyen alattomosan az emberi szervezetet.

Bosszankodtam éppen eleget, szóltam is néhány utamba került munkatársamnak, hogy „a múltat nem kellene végleg eltörölni”, a gorombaság kivetkőzteti az embert jóneveltségéből.

Sandu, korombeli oltyán gyerek, akit a bútorgyárból kiemeltek, s jó munkáskáderként mérnöki diplomát is szerzett évtizedekkel ezelőtt, nekem bevallotta, Kolozsváron úgy érzi magát, mintha külföldön élne. Fogadta, hogy innen ökörrrel sem vontathatják el.

Összefutottunk a Jókai utca sarkán, éppen indultam legénykorom szokása szerint tiszteltkört tenni a Főtéren. Régi és mostani panaszaimra mélyen hallgatott. Felesége, a diktatúrában megszokott némaságunkhoz szokva, mostanában bátrabban hangoztatott jogköveteléseinket sokallva, sértődötten felcsattant:

– Ce mai vreți voi?! (Ti, mit akartok még?!)

Dühösen feleltem:

– Azt, hogy végleg kiirtsatok szülőföldünkről! És aztán neves költőnk, Arghezi módjára,

sajnálkozva megállapítsátok a fanariota szellemiség magyarokat is sújtó következményeit: „N-avem și noi nemți noștrii.” (Nekünk sincsenek már németjeink.)

A főtéren zsongott, a tülekedő gépkocsiktól csak hosszas várakozás után kelhettünk át a zebrán az Igazságos szobra elé.

– Igyunk sört – indítványozta Sandu. – Az Ursus ízét el ne feledd!

– Melyik pihent agyú ötlete volt?! – mutatott a Sandu felesége a főteret beborító durva gránitkockakövekre, s mert közösen szidhattuk az ismeretlent, magától visszaállt közöttünk a béke.

Segítségére siettem.

– Száz esztendeig koptathatjuk, amíg könnyű lesz rajta járás és patinája régi házsoraink fényéhez idomul.

– Rajtunk ne múljon! Sose halunk meg! – rikkantotta kitanult erdélyiesen Sandu, és a valamikori New York kávéházban, régi szokásomhoz híven „söröket” kértem.

Kellemes nyári napon, a Farkas utcában tombolt a hársfaillat, ráérősen a Györfalvi út végéig sétáltam, és leültem a Doina tömbháza előtti kicsiny parkban egy padra. Jártam már itt, jó két évtizeddel ezelőtt. Egy kék szemű fiúcska labdázott a parkban, a Doina fia.

– Hogy hívnak, kicsiny dák csemete? – kérdeztem viccesen. Óvodásan affektálva válaszolt.

– Pop Ioan Laurențiu!

Akkor hiába vártam, Doina helyett egy móc képű fiatalember vette gondozásába a fiút. Most szerencsém volt, Késő délután volt, amikor, Doina cekkerekétől görnyedten érkezett. Előtem kellett elmennie a tömbház bejáratáig vezető járdán. Nem nézett reám, nem akart észrevenni.

– Doina... – motyogtam. – Csak egy pillanatra...

– Semmi értelme – felelte hidegen. Reám se nézett. Arcán a nekem kedves, halvány szeplőket kendermagossá szürkítették az évek. Termete, lépése fájdalmasan öregasszonyos.

Elálltam az útját.

– A fiam... – nyögtem.

– Nem a fiad! – pofonként csattant a hangja. Kikerült.

– Kérlek, hagyj nekünk békét! – szölt szelíden, és eltűnt a lépcsőfeljáróban.

Hangszínében volt a bizonyosság.

– Bocsáss meg! – szóltam rekedten és könnyeimtől fuldokolva hangtalanul ordítottam – Köszönöm, köszönöm, köszönöm, Doina!

„Persze, hogy az én fiam! Különben miért éppen Laurențiu az egyik keresztnéve. Még akkor is az enyém a gyerek, ha két apától való, s hogy melyiktől azt az anyja se tudja.”

– Ó te jó szagú, piperevilág! – sóhajtottam képzeletbeli kerekas járókám fogantyúja után kapkodva és visszazöttyentem a kopott padra.

– Mit tettem? Mit kellett megélnem?!

Miközben összeszedtem magam, tétován mentegetőztem, hogy ez a világ rendje. Az életünk telein reánk telepített fagyos havazást követő olvadásban a múlt, a jelennel vegyül, és a kavargó, helyét szüntelenül kereső népek egymásba folynak, mindig a na-

gyobb kutyák törvényei szerint alakul sorsunk. Meg kell elégednem azzal, hogy a sors kegyéből, ha titkon is, de van folytatása a városunkat hat évszázada, a saját képére alakító Joó családnak. És ezek tudatában, immár halálomig él bennem a szerelem szereteté sűrűsödő kvintesszenciája, amely föld, víz, levegő, tűz fölött lebegve alakítja világunkat és minket az értelmes élet útvesztőiben is.

*

Régestrég jártam Kolozsváron, de képzeletben egyre gyakrabban. Doinával csak gondolatban találkoztam.

Városomban ilyenformán most is otthonosan mozgok. Falak, kövek, barátaim, ismerősem hangját a messzi távolból is idesorolja az emlékezet.

Doina fiának nevét régi szomszédom leveléből tudom. Rendes ember. Kérésemre utána járt, s kiderítette, a fiú, értelmes és jóképű gyerek, bár szemüveges, a lányok bolondulnak érte, műszaki egyetemet végzett és az egyetemi jégkorongcsapat erőssége.

Nálunk itt hajnali négykor jár az újságos. Rendszerint bokszos képű afrikai vagy halvány tejeskávé bőru ember karikázik ajtóm elé és jól irányzott lökéssel dobja a másfélkilós lapot postaszekrényembe. Leépüléssel jár, hogy már nem olvasok újságot, elég nekem a Google szövegei és a You Tube szegény csinibabákat ruhátlanul mutató filmjei. Visszamondtam a Sydsvenskan Dagbladet, de néha reklámozás céljából ingyen is kapok példányokat.

Milyen az iparos? Na, milyen?

Ha már kiugrasz az ágyból a hajnali lapzöttyenés, behozom, lapozom, nézem a képeket. A sportmellékletben képes riportot látok a IF MALMÖ REDHAWSK idei új szerzeményéről. Apám fiatalkori arcát látom a Malmói Vörös Sólymok angol feliratú sisakos fiú színes képén, alatta képaláírás: Gólkirályunk Pop. I. L.

A lap statisztikája szerint, az Erdélyből származó játékos, a gólszerzők országos listáján máris a kanadai Mcgrath és a svéd Berglund között, a hetedik helyen áll. Hirtelen elhatározással ollót ragadtam, kivágtam és a családi fényképeknek kijáró keretbe helyeztem a képet.

Azóta a Vörös Sólymok minden meccsére elmegyek, kifestem magam, kérlelhetetlen tekintetű műsúlyomfejjel takarom kopaszágom és olyan ricsajt csapatok a lelátón, hogy a szurkolók hozzám csatlakozva vörösre tapsolják a tenyerüket, hétköznapokon is felismernek az utcán, és mosolyogva, Hej, pã dei! -el köszöntenek.

– Hej, san! Hejklack! – felelek lefordíthatatlanul svédes jókedvvel és hirtelen kiegyenesedek kerekcs járókám fölött, kezem magasba lendül, hadvezérek mozdulata ez, amilyennel döntő ütközetre vezényelték valamikor a fiukká fogadott honvédeket.

Amikor csapatunk Malmöben 5–2-re kikapott Örebrotól, összeszedtem magam, lementem az öltözőbe, hogy vigasztaljam a fiúkat. Megálltam a Popilnak becézett szomorúképű előtt.

– Nu te supãra, bãiatule! Vor veni și zile mai bune! Capul sus, bãiatule, viața e frumoasă! (Ne haragudj fiam! Jönnek majd jobb napok! Fel a fejjel, az élet szép!)

Felkapta a fejét a román szóra, a szemembe nézett. Intettem, s hogy sírósan el ne áruljam magam, sietve továbbléptem
– Vorbiți românește?! (Beszél románul?!) – kiáltotta meglepődve.
– Și nu numai... Sânt lucruri, care nu se uită (És nemcsak... Vannak dolgok, melyeket nem felejtünk!) – legyintettem elmenőben.

*

Hajnaltól vadnyuszik ablakom alatt. Nyitom az erkélyajtót, beleharapok a friss levegőbe. A nyulak pillanatra felkapják a fejüket az üde zöld pázsitról, isteni nyugalommal figyelnek. Álmos képzeletemben – ha akarom – sok kicsi isten. Egyikük, egy a sok közül. A hajdanán képzelt sokféle titánból, jelentőségteljes szimbólumként, igaznak mondott eggyé tömörülve.

Figyel.

Nem fél, csak figyel. Fülét hegyezi. Ismer. Nincs velem baja.

Aztán szája szapora mozgásából sejtem, hogy kétezer éves szövegeit mormolja szüntelenül és szelíden.

A Golf áramlatnak köszönhető langyos teleken, a hófoltok között, most is csodálatosan üde a gyepek, kövéren zöldell a remény.

A háttérben aszfaltos kerékpárút. Fehér választóvonalak eltűnik az autópálya alatti átjáróban, ahonnan az út túloldalán a megnyugvás ösvényei kanyarognak a fásított műdombok közé.

A hajnali szitáló ködben kocogó alakok sorjázhatnak sejtelmesen, akikben szülővárosom egykori lakóira ismerek. Egy anyám szelídségű, gesztenyebarna hajú lány, Mona Lisa mosollyal visszafordítja őszinteségtől szépült fejét, hogy utoljára, még egyszer, stoplámpa váltásnyi időre némán, szerelmet valljon nekem.

Elszalasztott szelíd nyuszikám.

Jót vagy semmit, ez itt a kérdés.

Most azt mondom: mindent.

Mert azért éltem túl őseimet, barátaimat, kortársaimat, hogy mindent tudjak róluk, minden nekem valót átvegyek tőlük. Bennem élnek és tudom, mire gondolnak, mit éreznek, minek és hogyan örvendtek, ha örvendtek az életnek, amit így vagy úgy, leginkább csak valahogy éltek, hogy bennem továbbmunkálva megelőzzék, javítsák hibáimat, vallanak és bűnhődnek, igyekszem helyrehozni vétségeiket, balfogásaikat.

Sejtem, hogy néha reánk, az utánuk jövőkre gondoltak, mert kevés az embernek az egyetlen, sokszor elfuserált élet. Egész életemben bútorokba faragtam a fák döndülését, akaratos szelek előtt hajladozva, korhadó öregségem titkait lesve, az okosok által kigondolt kollektív tudatra való hagyományozás céljából.

Mindenkor a fától kérek tanácsot. Meggyógyítom a beteg bútorokat, és akár a hálás nők, reám mosolyognak.

Nekem minden egyszerű.

Pillanatra felvillan egy középkorú szemüveges úriember képe is. Túrabakancsban, koptott trencskóban caplat egykedvűen az ösvényen. A gyulafehérvári zsidó divatszabó fia. Nyomában, por és hamu között, néhány regénybe foglalt romantikus történet.

Követni volna jó, gondolom, de az erőfeszítéshez nem érzek elég kedvet magamban.
Időm szeretőimnél hűségesebb, ragaszkodó.
Magamra zárom belülről az üveges erkélyajtót, és tétován visszafekszem.
Reggelig félálomban, szelíd vadnyulakkal barátkozom.

*

Mayer Hella: Várakozás — pác